

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio tertia. Vtrum tota anima sit in qualibet parte corporis vel
extendatur quantitativè extensione corporis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

dens, puta essentiae animae ad duas potentias habitus & actus, videtur quod in ea sit compositio materiae ad formam quae ab alia supponitur tanquam prior.

2. Itē in per se ordinatis non peruenitur de extremo ad extremū nisi per medium, sed inter ens in actu et nihil mediū est pura potentia: ergo ex nihilo non peruenitur ad ens actū, nisi per materiā quae est pura potentia, sed anima facta est ex nihilo ens in actu: ergo est materia media & sic composita est ex materia & forma.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit August. 7. super Gene. ad litteram, quod anima non est nec ex materia corporali, nec spiritali.

4. RESPONSIO: Dicendum est absolute quod anima non est composita ex materia & forma. Cuius ratio est, quia si anima esset composita ex materia & forma praeter istam materiā esset in homine quaedam alia materia. (Alioquin homo & anima non differrent) ergo istae duae materiae aut sunt eiusdem rationis aut diuersarū. Si sint eiusdem rationis, aut vtraque informatur aut totum compositum ex vna materia cum forma informat aliam materiam.

Istud autem secundum non potest dici, quia quod est pura potentia secundum se, nullo modo potest esse actus, sed materia quae ponitur pars animae si sit eiusdem rationis cum materia corporis est pura potentia: ergo nullo modo cōpetit ei esse actus vel partem actus: ergo nullo modo anima, ut dicit quid compositum ex materia & forma, potest secundum se totam informare materiam corporis: nec simile est de quantitate quae informatur albedine, & nihilo minus informat substantiam, quia quantitas non est pura potentia, sed actus quidā imperfectus & medius, propter quod potest habere rationem potentiae & actus respectu diuersorum. Relinquitur ergo quod vtraque materia informatur eadem forma, hoc autem est impossibile propter multa. Primo, quia duae formae eiusdem rationis, nec immediate nec ordine quodam possunt esse simul in eadem parte materiae, nec pari ratione duae materiae eiusdem rationis, nec immediate, nec ordine quodam possunt simul esse sub eadem forma.

5. Secundo, quia quando duae materiae sunt eiusdem rationis & eiusdem dispositionibus afficiuntur, si vnio formae cum vna earum est solubilis & cū altera. Si ergo duae istae materiae quae sunt in homine sunt eiusdem rationis cum perficiantur eiusdem dispositionibus eo quod sunt indistinctae loco & subiecto, si vnio formae cū altera earū est solubilis, eodem modo & cū reliqua. Sequitur ergo quod aut anima est corruptibilis per solutionem formae suae a materia, si aut homo, aut vtrunq, scilicet tam homo quam anima est aliquid incorruptibile, quorum vtrunq, est falsum.

6. Tertio, quia quæritur per quid illae materiae distinguuntur, non secundū genus, quia in pura potentia (inquantū huiusmodi) non est distinctio, maxime cum loquamur de pura potentia eiusdem rationis, nec per formam quae est vna & vtrunq, perficit, nec per quantitatem cum sint indistinctae loco & subiecto, nec per alias dispositiones per eandem rationem: & iterum quia talis distinctio esset solum per accidens, impossibile est ergo quod illae materiae sint eiusdem rationis. Si dicatur quod illae materiae efficiuntur vna cum anima est in corpore, sequitur quod anima aut non est in corpore composita, & ita non est eadem coniuncta & se parata, aut si sit in corpore composita & in homine viuente non sit nisi vna materia, non differunt homo & anima, quae omnia sunt absurda secundum philosophiā, & periculoসা secundum fidem.

7. Quarto, quia eadem forma nata est dare idem esse praecipue materiae eiusdem rationis: ergo forma quae ponitur pars animae cum maneat eadem per se, dabit omnī materiae eiusdem rationis idem esse: ergo si ex ipsa cū vna materia resultat anima simpliciter, ex ipsa cum alia materia resultabit eadem anima vel alia, & ita erunt duae animae & vnus homo, nisi dicatur quod homo est duplex anima, quod est absurdum, nullo ergo modo possit illae duae materiae esse eiusdem rationis. Si verō dicatur quod sint alterius rationis propter hoc quod aliquibus videtur inconueniens ponere materias diuersarum rationū si vtraque sit pura potentia ad esse pro eo quod in pura potentia non est gradus, res autem diuersarum rationum necessario sunt in diuersis gradibus, adhuc est speciale inco-

ueniens, quia illae materiae non sunt diuersarum rationum quae perficiuntur per eundem actum cum ratio potentiae sumatur ex actu, sed istae perficiuntur eodem actu, scilicet forma quae est altera pars animae: ergo non sunt diuersarum rationum: & sic patet primum, scilicet quod anima non est composita ex materia & forma.

8. AD PRIMUM argumentum dicendum, quod compositio materiae cū forma prior est compositione subiecti cum accidente in eodem, quia materia non recipit formam accidentalem, nisi recepta prius forma substantiali. Simpliciter autem compositio subiecti cum accidente prior est compositione materiae cum forma. Non enim sunt aliqua magis & minus composita per maiorem & minorem accessum ad aliquod compositum summē: sed per maiorem & minorem recessum ab eo quod est summē simplex. Et ideo minima compositio est prima, qualis est illa quae est subiecti & accidentis: summa compositio est extra, qualis est illa quae est ex materia & forma substantiali: vnde vbiunque est haec posterior, est illa prior & non econuerso.

9. Ad secundum dicendum, quod inter ens & nihil potest materia seu ens in potentia habere rationem mediā dupliciter. Vno modo secundum ordinem compositionis & resolutionis: & hoc modo materia est mediū inter ens materiale compositum & nihil, & tale ens actū est compositum ex materia, & natum resolui in materiam. Sic autem non est materia materiae inter animam & nihil. Alio modo potest materia vel ens in potentia habere rationem mediā inter ens & nihil secundum dignitatem: & sic non solum materia, sed omnia quae sunt inter materiam primam & animam sunt media ex quibus ramē oportet animam esse compositam.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum anima tota sit in qualibet parte corporis, vel in toto sit extensa.

Tho. 1. p. q. 76. ar. 8.

AD secundum sic proceditur. Et videtur quod non tota anima sit in qualibet parte corporis, quia totum est extra quod nihil est, tertio Physic. Si ergo tota anima esset in qualibet parte corporis, nihil de anima esset in aliis partibus, quod est inconueniens.

2. Item ponamus quod aliquis manus fuerit sine manu, posita per miraculum addatur ei manus, talis manus non viuificaretur per animā de nouo creatam (quia tunc duae animae essent in eodem supposito, quod est inconueniens) ergo per animam prius existentem, sed hoc non potest esse nisi per motum localem, vel extensionem, non per motum localem, quia talis motus non competit animae in corpore suo, quod etiam mouetur localiter accedendo ad vnum locū dimittit alium: & sic oporteret quod anima tendens ad viuificandum illam partem dimitteret alias partes quas viuificabat quod est inconueniens: relinquitur ergo quod per extensionem.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. 6. de Trin. ca. 6. quod in vnoquoque corpore in toto est tota anima, & in qualibet parte tota.

4. Et arguitur per rationem. Si anima esset quāta per se vel per accidens, nullo modo intelligeret vniuersale, quia quod recipitur in quanto recipitur singulariter & non ducit in cognitionē, nisi alicuius singulariter existentis hic, & nunc, & tale est solū singulare. Si ergo anima esset quāta id quod recipitur in ea recipitur singulariter, nec duceret, nisi in cognitionē singularis existentis hic & nunc, quod est inconueniens.

5. RESPONSIO. cum totum sit quod habet partes, sicut contingit accipere triplex genus partium, sic & triplicem totalitatē. Est enim quaedam totalitas quae est ex diuersis partibus essentialibus, quae sunt materia & forma. Est & alia totalitas quae est ex partibus quantitatis vt in toto continuo. Est etiā alia quae est secundū partes virtuales siue potentiales. Prima totalitas non conuenit animae, vt patet ex praecedenti quaestione. Tertia totalitas conuenit ei praecipue secundum opinionem quae ponit potentias animae differre ab essentia secundum quam totalitatem anima non est tota in qualibet parte corporis, sed

sed secundum aliam & aliam partem potentialem est in alia & alia parte corporis. vt secundum visum in oculo, secundum auditum in aure.

6 De secunda autem totalitate est dubium vtrum insit anima. Et sunt circa hoc tres opiniones. Prima est qd nulla forma substantialis est quanta vel habens totalitatem partium quantitatarum. Quod probatur sic, si forma substantialis esset aliquo modo quanta, scilicet extensa, vel hoc esset ratione sui, vel ratione subiecti in quo recipitur. Nō ratione sui cū hoc sit propriū quantitatis, nec ratione subiecti in quo recipitur, quia immediatum subiectum formæ substantialis est prima materia quæ de se non est quanta aut diuisibilis. ergo forma substantialis nullo modo est quanta.

7 Quicquid autē sit de conclusione illa ratio non valet, quia ad hoc qd forma substantialis sit quanta per accidens, non requiritur quod recipiatur in subiecto quanto, sed sufficit qd sit subiectum vel pars subiecti recipientis quantitatem: vnde secundum omnes materia extenditur, & est quanta non per se, nec quia sit in subiecto quanto, sed quia est subiectum vel pars subiecti quanti, clarius enim est quod subiectum vel pars subiecti quantitatis afficiatur & denominetur à forma sibi inherente quam conuerfo. Et ideo licet forma substantialis non recipiatur in materia quanta, quia tamen est subiectum vel pars subiecti quantitatis sicut & materia videtur posse esse quanta per accidens.

8 SECVNDA opinio est, qd inter formas substantiales omnes formæ inanimatorum sunt quantæ per accidens. Nulla autem anima est per accidens quanta. Quod probatur tripliciter. Primo sic, illa forma quæ non respicit æqualiter totum & partem, nec æqualiter denominat totum & partem, non est quanta per accidens, quod forma quanta per accidens æqualiter denominat totum & partem, vt patet de albedine & cōsimilibus, sed anima nō æqualiter denominat totum & partem. Nō enim quælibet pars animalis est animal, sicut quælibet pars ignis est ignis, quare &c. Secundo sic: Forma quæ est quanta per accidens non requirit diuersitatem in partibus, quia conditio quati est habere partes vnius rationis, sed anima requirit in suo perfectibili diuersitatem partium. ergo &c. Tertio sic: Forma quæ non habet easdem operationes in toto & in omnibus partibus nō est quanta per accidens, sed talis est omnis anima, quia habet diuersas operationes in diuersis partibus sui perfectibilis, ergo nulla anima est quanta per accidens. Et per easdem rationes apparet quod formæ inanimatorum sunt quantæ per accidens, quia æqualiter denominant totum & partem, nec requirunt diuersitatem sui perfectibilis, habet etiā similes operationes in omnibus partibus. Exemplum de igne & cōsimilibus.

9 Ista autem opinio non habet veritatem: quia secundum Philof. 2. de anima, plantæ & quædam animalia decisa viuunt tanq̄ anima in his existente actu quidem vna, potētia verō plures. Ex hoc sic arguitur: in partibus plantarū, & animalū decisorū est aia, ergo per solā diuisionē, vel per nouā generationē. nō per nouā generationē, quia nullā generā apparet, nec talis alteratio qualis cōsuevit secundū naturā præcedere generationē, ergo est ibi per solā diuisionem, sed illud quod diuiditur diuisione alterius, extenditur extensione illius, ergo animæ plantarū & animalium aliquorum extenduntur, & sunt quantæ per accidens. Nec rationes concludunt in aliquo. Primum non, quia in nullo repugnat formæ quantæ requirere diuersitatem in partibus, & habere diuersas operationes in eis, & per consequens diuersimode denominare totum & partem. Ex quibus procedunt illæ tres rationes. Hæc enim licet nō conueniant animæ, quia quanta est (partes enim quantitatis in quantum quantæ sunt vnius rationis sunt) tamen competunt ei in quantum est perfectior formis inanimatorum, propter hoc enim est principium plurium operationum, & per consequens requirit diuersas dispositiones secundum quantitatem in partibus sui perfectibilis mediantibus, quibus exercet illas diuersas operationes, & sic diuersimode denominat totum & partem, & ipsas partes adiuicem, nec rationes declarant oppositum nisi per exemplum in rebus inanimatis, quod non suffi-

cit, quia illa non competunt formis inanimatorum, non quia quantæ, sed quia imperfecte in quibus exceduntur à formis animatorum.

10 Tertia opinio est, qd omnes formæ quæ educuntur de potētia materiæ extenduntur & sunt quantæ per accidens, & tales sunt omnes formæ naturales excepta anima rationali, & istius assignatur duplex causa. Quidā assignant hoc pro causa, quia forma quæ educitur de potētia materiæ sic educitur qd pars educitur de parte, & totum de toto. Et ideo tota forma recipitur in tota materia, & pars in parte, & nō tota in parte, & hoc est extēdi & esse quantum per accidens.

11 Ita autē ratio in nullo dat causam extensionis: sed petit quod debet probare: quod patet sic: sicut forma præexistit in potētia passiuā materiæ ante generationem, ita præexistit in potētia actiuā agentis: sed forma non sic dicitur esse in potētia agentis quod ipsa tota vel aliquid eius præexistat in agente: sed solum quia in virtute agentis est eam producere: ergo eodem modo forma nō dicitur præexistere in potētia passiuā materiæ, nec de ea educi: quia forma vel aliquid eius materiæ præexistit in materia: sed solum quia per agens naturale potest ad ipsam transmutari & ipsam recipere. Ex hoc sic arguitur, si cut forma educitur de potētia passiuā materiæ, sic & forte verius educitur de potētia actiuā formæ agentis. Sed nos non dicimus quod tota forma geniti educatur de tota forma generantis, & pars de parte: ergo non debemus dicere qd tota forma geniti educitur de tota materia & pars de parte. Secundo, quia materia non habet partem nisi per quantitatem. Et similiter est de forma, ita qd totalitas & partialitas est formaliter ipsa quantitas, vel per quantitatem, vt magis patebit inferius: igitur si forma substantialis educatur de materia tota de tota & pars de parte, iam materia & forma supponitur quanta: hoc autē est quod nūc de forma queritur: ergo supponitur quod petitur. Itē quod dicitur qd forma quæ educitur de potētia materiæ pars in parte recipit, veritate nō habet: forma enim substantialis recipitur in materia ante omnem quantitatem saltem secundum ordinem naturæ: sed præter quantitatem non est in materia, nec in forma totum & pars, vt dictum est: ergo in receptione formæ in materia non est assignare qd pars recipiatur in parte, nec totum in toto, accipiendo propriē totum pro eo quod habet partes, sed solum accipiendo totum pro perfecto: quia totum & perfectum idem sunt, vt habetur. 1. Phys. Cuius enim nihil est extra, ipsum est totum & perfectum, vt ibidem dicitur: ista ergo nō est sufficiens causa qd forma educata de potētia materiæ extendatur ita qd pars educatur de parte materiæ & recipiatur in parte.

12 Secunda causa quæ assignatur est talis, vbi cūque forma sic dependet à materia qd ipsa secundum naturam nullo modo esset nisi esset in materia, omnis talis forma sequitur conditiones materiæ in omnibus, scilicet in extendi & operari & omnibus aliis, & causa est, quia esse est fundamentum præsuppositum à posterioribus perfectioribus, propter quod illud quod dependet à materia quo ad esse dependet quo ad perfectiores posteriores, nunc est ita qd omnes formæ quæ educuntur de potētia materiæ sic dependēt à materia quod secundum naturā nullo modo essent nisi essent in materia, ergo sequuntur conditiones materiæ in omnibus aliis, scilicet in extendi & operari: & tales sunt oēs formæ nō solum inanimatorum, sed etiā animalium quantumcūq; perfectiorum præter hominē. Et ideo omnes extenduntur quantumcūq; sint perfectiæ præter animam humanam, & diuiduntur diuiso toto: veruntamen aliquæ earum manent diu post diuisionem, sicut in plantis & in animalibus annulosis, licet minus q̄ in plantis, aliquæ autē vel cum sua diuisione corrumpuntur, vel si maneat hoc est per minimam morulam temporis, sicut conuenit animalibus perfectis, & causa huius permanentiæ maioris vel minoris, est perfectio formæ maior vel minor, quia forma magis perfecta requirit in suo perfectibili maiorem diuersitatem in organis, propter hoc quod est principium plurium operationum. Et ideo post diuisionem sui perfectibilis aut non manet, aut minus manet: & hoc dicit Philosophus in fine primæ de ani

de anima post verba prius allegata dicens sic: si autē non permanent nullum est incōueniens. Instrumenta enim non habent quibus salient naturā, vnde perfectioni formæ educatæ de potentia materiæ, nō repugnat extendi vel diuidi sicut quidam putant, sed tantum ei repugnat diu manere post diuisionē: anima autē intellectiua non dependet sic à materia quantū ad esse, sicut probat eius separatio, & ideo non sequitur conditiones materiæ, nec in operari nec in extendi, nec in aliis quæ perficiunt materiā: vnde anima intellectiua in corpore, nec extenditur quantitate, nec afficitur aliqua qualitate materiæ, quod tamen patiuntur omnes aliæ formæ.

13 Hæc autē causa licet accedat ad veritatē, tamen non sufficit nisi plus addatur, quia quantūcūq; forma dependat à materia, ita vt sine ea esse non possit, non oportet tamen propter hoc q̄ afficiatur omnibus dispositionibus quibus materia afficitur, nisi illa forma sit ratio receptiua talium dispositionum vel econuerso: verbi gratia sapor dependet à materia vel à subiecto actu ente tanquā ab illo sine quo non potest esse. Et idem est de colore, sed quia color non est ratio recipiendi saporē nec econuerso, ideo sapor non afficitur colore nec color saporē: vnde nō est verum dicere q̄ sapor lactis sit albus, nec albedo sapida, quāuis idem subiectum afficiatur vtroq; & similiter (vt videtur) si forma substantialis nō est ratio receptiua quantitatis nec econuerso, quātumcūq; ipsa dependeat necessario à materia, nunq̄ tamen propter hoc afficietur quantitate ita vt ipsa sit realiter quāta, sicut nec sapor est realiter albus. Talia enim non afficiunt se mutuo, quāuis afficiant idem cōmune subiectum. Si autē forma substantialis sit ratio receptiua quātūtatē, tunc videtur q̄ debeat affici quātitate & extendi. Et si in homine nō est alia substantialis forma ab anima rationali, tunc anima rationalis erit in homine ratio receptiua quātūtatē, sicut aliæ formæ substantiales in ceteris rebus, & sic augmentabitur difficultas, quare anima rationalis non est quāta: & aliæ formæ substantiales sunt quantæ, cum omnes formæ substantiales cōueniant cum anima rationali in hoc q̄ sunt ratio receptiua quantitatis: videtur enim q̄ implicetur contradictio, si dicatur q̄ subiectum quātūtatē vel ratio eius receptiua non sit quāta, sicut si diceretur q̄ subiectum albedinis & ratio eius receptiua non sint alba: propter hoc dimittendo ad præsens difficultatem prædictā, quia in sequenti quæstione inquiretur de ea.

14 Reddenda est alia causa quare anima rationalis nō est quāta sicut ceteræ formæ substantiales. Et est talis, quia omnis res que est purè & simpliciter corporalis, est capax passionis seu proprietatis que est per se & simpliciter & inseparabiliter conditio corporeitatis: sed materia & omnis forma generabilium & corruptibilium sub anima rationali est purè & simpliciter corporalis quia nō sunt nec esse possunt per naturam nisi in corpore cuius sunt per se partes: anima autem rationalis quāuis sit per se pars compositi corporalis, tamen non est inseparabiliter, propter quod cum tam materia q̄ ceteræ formæ sub anima rationali sint res corporales purè & simpliciter capaces, sunt nō secundum se, sed in toto quantitatis, que est passio vel proprietas per se & inseparabiliter rerū corporaliū, quia nec substantia dicitur corpus nisi quia est talis natura que est capax quātūtatē, que etiā in suo genere vocatur corpus: anima autē propter sui separabilitatem à corpore nō est capax quātūtatē, quia nō est pura res corporalis, quāuis sit pars cōpositi corporalis, & causa partialis recipiendi quantitatem, supposito q̄ in homine non sit alia forma substantialis præter animā, qualiter autem anima possit esse causa receptiua quantitatis & non sit quāta, in quæstione sequenti dicitur.

15 AD RATIONES. Ad primā dicendum q̄ totum est extra quod nihil est: verum est secundū omnimodam & veram rationem totius, & sic anima & quælibet forma non est tota nisi vbi est in aliquo, sicut in proprio subiecto proportionato perfectibili, hoc autē modo anima non est in aliqua parte tota, sed solum in toto corpore perfectō non carente aliqua parte debita speciei secundum naturam. Et ideo anima non est extra propriū proportionatum perfectibile: est tamen extra singulam partem illius perfectibilis.

16 Ad secundū dicendum q̄ in membro de nouo addito per miraculum est anima non per creationem nouæ animæ aut partis: sed eadem quæ prius perficiebat totum sine parte, nūc perficit totum cum parte: nec istud est per motum localem animæ, sed per vnionem & concomitantiam partis ad totum, licet enim illud quod est alicubi sicut in loco nō incipiat esse alibi sicut in loco nisi per motum localem, tamen id quod est in aliquo sicut forma in materia potest de nouo esse in aliqua materia sibi adiuncta non per motum localem, sicut anima de nouo vnitur materiæ nutrimenti vniti corpori animalis & conuersi in ipsum, & hoc fit non per motum animæ, sed per vnionem alimenti ad corpus prius animatum, & sic fieret in proposito concurrente miraculo.

17 Ad rationes autem alterius partis, quāuis sint ad conclusionem veram, tamen quia aliquæ non bene procedunt, ideo ad eas respondendum est. Et primo ad auctoritatem beati Augustini, quia beatus Augustinus loquitur ibi de anima sentitiua etiam in quocūq; bruto, sicut de anima intellectiua. Dicit enim sic. de Trin. cap. 6. Anima nō mole diffunditur per spaciū loci, sed in vnoquoque corpore & in toto tota est, & in qualibet parte eius est. & ideo cum sit aliquid in quauis exigua particula corporis quod sentiat anima, quāuis non fiat in corpore toto, illa tamen tota sentit, quia totam nō latet: ecce q̄ beatus Augustinus dictū suum probat de anima sentitiua & per actum sentiēdi communem nobis & omnibus brutis: & tamen multi tenent & veritas habet, quod anima sentitiua in quibusdam brutis (& forte in omnibus) extenditur extensione corporis. Oportet ergo, vel q̄ dictum Augustini intelligatur de omni & in omni animato, & tunc reputabitur falsum ab omnibus tenētibus dictum Aristotelis prius allegatum, q̄ plantæ & quedam animalia decafa viuunt, vel quod aliter exponitur quā de exclusionis extensionis quantitatiue.

18 Ad aliud cum dicitur q̄ si anima esset quāta nō cognosceret vniuersale, dicendū est q̄ falsum est. Et ad probationē respondendum est quod dato q̄ anima esset quantæ per accidens, non oporteret q̄ talia reciperentur in ea quantitatiue & situaliter.

19 Sed dato quod sic reciperentur in anima, nō sequeretur q̄ ducerent solum in cognitionem singularis situaliter existentis, quia si solum ducerent, hoc esset vel ratione singularitatis, vel ratione quantitatis, non ratione singularitatis, quia secundum istos aliquid existens in intellectu ducit in cognitionem vniuersalis. Et tamen omne quod est subiectiue in intellectu est quoddam singulare: ergo non obstat singularitate eius quod recipitur in anima adhuc posse ducere in cognitionem vniuersalis. Nec iterū talis representatio posset impedire, quia illud representatiuum esset quantum quia magis opponitur rationi vniuersalis singularitatis quā quantitas, sed singularitas non impedit talem representationem, vt dictum est, ergo nec quantitas.

20 Et iterum dato q̄ essentia animæ esset quanta, non oporteret tamen potentiam intellectiuam esse quantam sicut nec oporteret intellectū esse actum corporis: quāuis anima intellectiua sit actus corporis, quia potentia intellectiua inest animæ secundum se & non quatenus perficit corpus. Cum ergo quæ representant vniuersale recipiatur in potentia intellectiua & nō in essentia animæ (nihil autem ponit potentiam intellectiuam extendi extensione corporis) nihil prædictorum sequeretur, dato quod poneretur essentia animæ extendi.

21 Efficacior autem via quā ista fit ad ponēdum animam non esse quantam, est illa quæ sumitur ex diuisione quanti, quia quod extenditur extensione corporis, diuiditur diuisione corporis, sed anima humana non diuiditur diuisione corporis, ergo non extenditur extensione eius. Maior patet ex ratione quanti, quia esse quantum est diuisibile, vt habetur quinto Metaphysicæ. Minor probatur, quia si facta diuisione alicuius partis corporis à toto, anima diuideretur, aut in parte diuisa remaneret anima aut nō, si remaneret, tunc anima vna per diuisionem fieret duæ, quod prima facie est nō solum inconueniens

conueniens in Philosophia, sed erroneum in fide. Et iterum anima illa parte cessante uiuere aut corrumpetur & sic anima rationalis esset corruptibilis, quod adhuc est erroneum, aut separaretur, & sic quot partes corporis diuiderentur à corpore tot animæ separaretur partibus illis cessantibus uiuere: quod iterum est æque erroneum. Si uero in parte diuisa non remaneret anima quæ tamen erat ibi prius per extensionem secundum positionem que diuidentur esse quædam, adhuc non uideretur quod hoc possit esse nisi per sui corruptionem uel separationem, ut prius, nec legi ad hoc claræ ac sufficientem responsum, quam uis datur aliquæ euasiones. Unde eadem ratione seu fide qua tenetur quod anima sit incorruptibilis tenendum est quod ipsa non est quanta nec extensibilis.

QVÆSTIO QVARTA.

Quid est ratio recipiendi quantitatem
an materia an forma.

DEinde queritur de hoc quod suppositum est (vide licet) utrum sola materia sit ratio recipiendi quantitatem, uel sola forma, uel totum compositum. Et arguitur quod sola materia, quia si forma uel totum compositum ratione utriusque partis esset immediatum receptiuum quantitatis, sequeretur quod anima rationalis esset quanta saltem per accidens, sed hoc est falsum (ut patet ex precedente quaestione) ergo & illud ex quo sequitur probatio consequentia, quia immediatum receptiuum quantitatis oportet esse quantum, saltem per accidens, sed supposita unitate formæ in homine anima est immediatum receptiuum quantitatis, uel totale si sola forma sit immediata ratio receptiua quantitatis, ut parziale si totum compositum sit immediatum receptiuum ratione utriusque partis, ergo oportet ipsam esse quantum saltem per accidens.

2 Item quædam accidentia sunt quæ conueniunt supposito ratione solius formæ, sicut homini conuenit intelligere ratione solius animæ: ergo pari ratione aliqua accidentia conueniunt composito ratione solius materiæ, sed tale accidens maxime uideatur esse quantitas que est primū accidens inter accidentia corporalia. Ergo &c.

3 **IN CONTRARIUM** est quod dicit Aristoteles in fine primi Physicorum, quod materia cum forma est causa omnium accidentium quæ sunt in ea sicut mater (hoc est subiectiue & receptiue) ergo sola materia nullius accidentis est subiectum, sed cum forma.

4 **RESPONSIO**, ad quaestionem istam, dicunt quidam quod sicut ex parte agentis est considerare id quod agit & rationem agendi, sic ex parte patientis seu recipientis est considerare illud quod recipit & rationem recipientis: dicunt ergo quod illud quod recipit quantitatem est ens actu, uidelicet compositum ex materia & forma: sed ratio recipiendi est sola materia, tamen ordine naturæ præexistit forma substantialis in materia ante quantitatem, non quidem ut ratio recipiendi quantitatem, sed ut terminans dependentiam materiæ quæ non potest actu esse, nisi per formam substantialem, & per hoc nituntur saluare quod anima rationalis non sit quanta, dato quod in homine non sit alia forma præter eam, dicendo quod subiectum quantitatis tam illud quod recipit, scilicet compositum quam illud quod est ratio recipiendi, scilicet materia est quantum: sed anima & uniuersaliter quæcumque forma substantialis, nec est subiectum quod recipit (quia illud est compositum) nec ratio recipiendi, quia illud est sola materia, quantum forma sit pars compositi & præexistat in materia ante quantitatem ordine naturæ ut terminans eius dependentiam, & non ut ratio receptiua quantitatis, propter quod non oportet eam extendi extensione quantitatis. Ad autotatem Aristotelis quæ uideatur in oppositū, dicunt quod intelligitur sic, uidelicet quod materia cum forma, id est, compositum quod includit utrumque, est subiectum quod recipit quantitatem & quodcumque accidens. Et iterum prius ordine naturæ est materia cum forma substantiali quam recipiat quodcumque accidens propter dependentiam quam habet ad formam substantialem: & tamen forma non est ratio receptionis quantitatis, sed fo-

la materia: propter quod non oportet eam esse quantum sicut materiam.

5 Istud autem non placet aliis, & merito propter multa. Primo quia hæc adinuentio nulla ratione fulcitur ab istis, sed est merè conficta ad euadendum difficultatem prius positam, quia non apparet eis quomodo possint saluare animam non esse quantum nisi prædicto modo. Secundo, quia sic euadendo prædictum inconueniens incidunt in maius, quia quod dicitur de anima quod non sit quanta per accidens, necessario habent dicere de omni forma substantiali per eandem rationem, quod patet sic: Illud quod non est ratio recipiendi quantitatem nec quantitas est ratio recipiendi ipsum, nullo modo est quantum (hæc enim est ratio propter quam dicunt animam non esse quantum) sed omnis forma substantialis est huiusmodi, quia non est ratio recipiendi quantitatem, sed sola materia (ut isti dicunt) nec quantitas est ratio recipiendi aliquam formam substantialem, quia secundum eandem formam substantialem præcedit quantitatem in materia, ergo nulla forma substantialis erit quanta per accidens, sicut nec anima humana. hoc autem est manifestè falsum, quia quod diuiditur diuisione quantitatis (hoc est in partes eiusdem rationis) extenditur extensione quantitatis, quia diuidi in partes eiusdem rationis est de ratione diffinitiuæ quantitatis, ut patet. 5. Metaphys. sed forma corporum inanimatorum, necnon & plantarum & quorundam animalium diuiduntur tali diuisione, ut sensus docet, & Aristot. 2. de Anima dicit, quod plantæ & quædam animalia decisa uiuunt tanquam anima in his existente in actu quidem una, potentia uero plures: ergo extenduntur extensione quantitatis.

6 Ad hoc respondent prædicti dicentes quod formas alias ab anima humana esse quantas, potest contingere, non ex hoc quod sint ratio receptiua quantitatis uel e conuerso, sed quia sunt formæ necessario dependentes à materia & educit de potentia materiæ. Et ideo sequuntur conditionem materiæ in hoc quod est extendi. Nō sic autem anima humana quæ est separabilis à materia: nec est educita de potentia materiæ. Istud autē non uideatur sufficere dictum: quia quantumcumque forma dependeat à materia, nunquam tamen propter hoc afficitur conditionibus uel dispositionibus materiæ quæ non sunt ratio receptiua formæ, nec e conuerso, uerbi gratia, Sapor dependet à materia uel à subiecto actu ente tanquam à ratione receptiua sine qua nullo modo potest esse sapor, & idem est de colore, sed quia unum non est ratio recipiendi aliud, uel e conuerso unum non afficitur alio, ut sit uerum dicere quod sapor sit albus in lacte uel albedo sapida, quantum in concreto accipiēdo utrumque sit uerum dicere quod album sit sapidum, & quod sapidum sit album propter identitatem subiecti quod importatur per concretum utrumque. Et similiter uideatur si forma substantialis non sit ratio receptiua quantitatis nec e conuerso, ut isti dicunt, quantumcumque ipsa dependeat à materia, nunquam tamen propter hoc afficitur quantitate, ita quod ipsa sit realiter quanta, sicut nec sapor est realiter albus. Talia enim non afficiunt se mutuo, quantum afficiant idem commune subiectum ut prius dictum fuit.

7 Tertio quia illa adinuentio, scilicet quod materia sola sit ratio recipiendi quantitatem est secundum se falsa, quod patet primo, quia diuersitas actuum genere remoto differentium requirit diuersitatem propriorum receptorum, sed forma substantialis & accidentalis sunt actus genere remoto differentes, ergo requirunt diuersa propria receptiua, sed proprium & immediatum receptiuum formæ substantialis est sola materia, ergo ipsa sola non est proprium & immediatum receptiuum quantitatis. Ad hoc responderetur dupliciter. Primo quia diuersitas actuum requirit diuersitatem receptiuum accipiēdo recipientis pro eo quod recipit, sed non pro eo quod est ratio recipiendi, & sic est in proposito, quia illud quod recipit substantialem formam est sola materia, quod autem recipit formam accidentalem est compositum, & hæc sunt diuersa, sed illud quod est tota recipiendi utrumque est unum & idem scilicet materia prima. Secundo responderetur sic, quia